

ПРИРОДА ЛУЖНОСТІ ЗРОШУВАНИХ ГРУНТІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Зенова А.В.

Наукові керівники - професор Солошенко О.В.

канд. с.-г. наук доцент, Гаврилович Н.Ю.

Харківський національний технічний університет

сільського господарства імені Петра Василенка

61023, Харків, вул. Мироносицька, 92, секція агрономії, тел. (057) 700-39-11

E-mail: agroecology265@gmail.com

На зрошуваних землях Півдня України в останні роки відмічено підвищення лужності і поява содового засолення ґрунтів. Характерними ознаками содопроявлення є спорадичність, невисока загальна лужність (0,6-1,5 мекв/100 г ґрунту) за різкого дефіциту кальцію, високе залягання горизонтів содопроявлення. Переважають масиви, де содове засолення зустрічається часто (25-50% від загальної площі) і обмежено (10-25%).

Дослідженнями встановлено, що загальна лужність зрошуваних ґрунтів має складний компонентний склад. У формуванні лужності приймають участь карбонатні іони, аніони органічних кислот, борати. За показниками лужності досліджувані ґрунти пропонується поділити на дві групи, які відрізняються за складом компонентів лужності.

Перша група включає чорноземи південні, темно-каштанові солонцюваті ґрунти в комплексі з солонцями. Основним компонентом лужності верхніх горизонтів цих ґрунтів є органічна лужність, частка якої складає 44 -68 % від загальної лужності. Найбільш вміст її відмічається в горизонтах, де інтенсивно розвиваються процеси вторинного осолонцювання, обумовлені впливом лужних зрошувальних вод.

У водній витяжці з нижніх горизонтів (100-150 см) цих ґрунтів переважає карбонатна лужність, в той час як органічна лужність складає 15-20% від загальної лужності.

Друга група зрошуваних земель представлена чорноземно-лучними та каштаново-лучними засоленими ґрунтами. Лужність цих ґрунтів на 67-83% зв'язана з карбонатними іонами, а органічна лужність не перевищує 12-30% від загальної лужності. При цьому загальна і карбонатна лужність вище за сумарну концентрацію іонів кальцію та магнію, що піддержує содову природу лужності цих ґрунтів.

У нижніх горизонтах та ґрунтових водах присутня у незначній кількості (2-4% від загальної лужності) боратна лужність. Це підтверджує думку про зв'язок ґрунтових вод з підземними, оскільки бор є своєрідним індикатором солей морського походження.

Встановлені відмінності у природі лужності зрошуваних земель повинні враховуватися при розробці заходів з підвищення родючості лужних ґрунтів.